

Sabit SYLA

Fjala e hapjes së Konferencës shkencore: “Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shek. XIX-XX”

Të nderuar, përfaqësues të institucioneve shkencore, arsimore e kulturore, të nderuar referues, media, studentë, kolegë e gjithë ju të pranishëm.

Më lejoni fillimisht t’ju përshëndes në emër të Institutit të Historisë “Ali Hadri”, Institutit të Historisë në Tiranë dhe të Institutit Albanologjik me përgëzimet dhe urimet më të sinqerta për pjesëmarrjen tuaj në Konferencën shkencore: “Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shek. XIX-XX”. Nga fundi i shekullit tetëmbëdhjetë dhe fillimi i shekullit nëntëmbëdhjetë, fryma e nacionalizmit evropian filloi të depërtojë edhe tek popujt ballkanik. Tek serbët, një frymë e tillë mori edhe karakterin e jotolerancës ndaj grupeve tjera etnike apo fetare. Në periudhën e çlirimit nga Perandoria Osmane dhe të formimit të principatës serbe, banorët me origjinë shqiptare, u dëbuan nga viset e tyre etnike. Njëkohësisht u rrënuan edhe objektet e kultit dhe të trashëgimisë kulturore, respektivisht u ndryshua struktura urbane e qyteteve. Nacionalizmi serb pati si rrjedhojë hartimin e platformave për zgjerim. Programet e para hegjemoniste serbe ishin ato të Sava Tekelijas dhe të mitropolitit të Karllovcit, Stefan Stratimirović. Në të dy rastet kërkohej krijimi i një shteti të madh serb, i cili do të zinte vendin e Perandorisë Osmane. Ndërkohë, më 1844 njeri ndër politikanët më autoritativ serb, hartoi Projektin “Naçertania”, që hidhte bazat e politikës së jashtme serbe e që konsistonte në bashkimin e trevave sllave në Ballkan me Serbinë politike të kohës, përfshirë këtu edhe trevat veriore shqiptare.

Hartimi i projekteve, programeve dhe elaborateve serbe, u zbatuan në varësi nga rrethanat e kohës, që patën rezultate të tmerrshme për shqiptarët. Në këtë mënyrë, duke shfrytëzuar rrethanat gjeopolitike, Serbia përfitoi nga Kriza Lindore e vitit 1875 apo luftërat ruso-osmane të viteve 1877-78 dhe okupoi sanxhakun e Nishit, një territor më i gjerë se sa Kosova e sotme. Duke vrarë, plaçkitur e dëbuar masivisht (dimri i vitit 1877-1878), Serbia arriti ta spastrojë këtë hapësirë nga shqiptarët dhe në territore të njëjta të vendosë banorë sllavë. Politika e njëjtë e pushtimit, vrasjes, plaçkitjes,

dëbimit etj., u realizua edhe gjatë pushtimit të trevave shqiptare nga ushtria serbe gjatë luftërave ballkanike, 1912-1913.

Konferenca e Ambasadorëve në Londër në vitin 1913 i cungoi territoret shqiptare. U arrit krijimi i një Shqipërie që nuk ishte as sa gjysma e territoreve të banuara me shqiptarë që mbetën nën sundimin serb, malazez dhe grek. Andaj edhe përjetuan një fat të përbashkët të diskriminimit shtetëror e përpjekjeve për shkombëtarizimin e tyre, në periudha të ndryshme përgjatë shek. XX, ku dhe u hartuan programe dhe elaborate tjera antishqiptare. Projektet e hartuara serbe ashtu si më parë përmbanin veprime për zhdukjen e gjurmëve të ekzistencës së grupeve tjera etnike në tokat e pushtuara shqiptare, duke rrënuar e djegur vendbanimet e përvetësuar apo shkatërruar kulturën materiale e gjuhësore, por edhe duke grabitur pasuritë ekonomike të shqiptarëve apo pasuritë natyrore të këtyre viseve. Në shërbim të ideve për zgjerimin e shtetit serb u vunë edhe shkencëtarët serbë, të cilët hartuan teza të ndryshme, me karakter etnografik, linguistik, gjeografik, antropologjik, historik etj., rreth prejardhjes apo origjinës së shqiptarëve, apo të theksimit të autoktonisë serbe në rajonin ballkanik.

Duke qenë të pakënaqur me realizimin e planeve hegjemoniste përgjatë kohës, atë të ndryshimit të strukturës etnike në Kosovë dhe të nënshtrimit të shqiptarëve, të pengua kryesisht nga rezistenca shqiptare në forma të ndryshme në varësi të kohës dhe rrethanave, sidomos ajo e armatosur që kishte filluar të avancojë në vitet e fundit të shekullit XX, Republika e Serbisë, po të njëjtën kohë, rifilloi zbatimin e një dhune të organizuar kundër popullsisë shqiptare në Kosovë.

Gjatë viteve 1998/1999 në Kosovë forcat e armatosura serbe-jugosllave përmes një fushate të planifikuar dhe të institucionalizuar në rang shtetëror synuan zhdukjen e popullsisë shqiptare dhe spastrimin etnik përmes: eliminimit fizik apo vrasjeve në masë/masakrimeve të mbi 12 000 individëve shqiptarë përfshirë një numër të konsiderueshëm të grave e fëmijëve, plaçkitjeve, helmimit të puseve, djegies dhe shkatërrimit të vendbanimeve, dhunimeve në baza etnike, dëbimit të dhunshëm të rreth 1 milion shqiptarëve, fshehjes së kufomave dhe dëshmimeve të krimit, keqpërdorimin e civilëve, minimin e terrenit etj. Fushata antishqiptare u shoqërua edhe me shkatërrimin e trashëgimisë kulturore, shpirtërore apo religjioze shqiptare. U shkatërruan objekte religjioze të proveniencës islame dhe katolike, objekte me rëndësi që dëshmonin autoktoninë shqiptare, u shkatërruan shkolla, biblioteka, spitale, arkiva etj. Një tjetër element i kësaj fushate të orkestruar ishte edhe tjetërsimi i pasurisë ekonomike të Kosovës. Fonde të ndërmarrjeve të ndryshme u transferuan në Serbi, u plaçkitën fabrika, ndërmarrje ekonomike, e çfarëdo tjetër që mund të bartej në Serbi, duke i shkaktuar kështu Kosovës dhe popullit shqiptar dëme të

konsiderueshme ekonomike. Të gjitha këto akte ishin aksion i paramenduar dhe i planifikuar nga Serbia, përkatësisht nga qarqet e saj politike, shkencore dhe ushtarake. Gjatë vitit 2000 dhe gjysmës së parë të vitit 2001, dhuna u përshkallëzua dhe mori dimensione tjera edhe në territoret e banuara me popullsi shqiptare në Luginën e Preshevës dhe po ashtu më 2001 edhe në trevat shqiptare në Maqedoninë e Veriut nga politika shtetërore maqedonase.

Të nderuar të pranishëm,

Shteti serb ndoqi politikë aktive represive, përdori dhunë të skajshme policore dhe ushtarake, me theks të veçantë drejtuar kundër civilëve, duke kryer krime nga më të ndryshmet. Krimet u kryen nga forcat e armatosura serbe-jugosllave që në vitet 1998/1999 paraqisnin një kombinim kompleks të Ushtrisë jugosllave dhe njësisë të saja speciale, forcave të Ministrisë së Punëve të Brendshme të Serbisë, përfshirë këtu forcat e rregullta dhe ato speciale, forcave apo njësisë të ndryshme paramilitare, milicive lokale dhe një asortimenti mercenarësh të sjellë nga jashtë, të gjitha këto nën ombrellën, kontrollin apo urdhrat e qeverisë në Beograd. Të gjitha këto forca kanë qenë nën një zinxhir të vetëm komandues prej mesit të vitit 1998 e deri në fund të luftës, në qershor të vitit 1999, në krye të së cilës qëndronte kreu më i lartë politik i shtetit jugosllav-serb. Duke pasur parasysh historikun e politikës serbe të shkatërrimit dhe dëbimit të shqiptarëve nga trojet e tyre dhe po ashtu krimet më 1998-1999 në Kosovë, arrijmë në konkluzionin se krimet në fjalë paraqesin gjenocid ideor, teorik dhe praktik kundër popullsisë shqiptare në përgjithësi. Krimet ishin të përmasave të mëdha, të organizuara me vrasjen e njerëzve mbi baza nacionale, etnike, racore, gjinore, religjioze dhe politike. Viktima kanë qenë civilë, fëmijë, pleq, gra, persona të sëmurë dhe të pambrojtur.

Të nderuar të pranishëm,

Instituti i Historisë “Ali Hadri”, tashmë siç dihet prej kohesh ka filluar realizimin e projektit të gjenocidit shtetëror serb kundër shqiptarëve. Në këtë drejtim mbizotëroi edhe iniciativa për organizimin e kësaj konference shkencore, në funksion të së cilit do të jenë krimet serbe, respektivisht dokumentimi përmes fakteve se ato qenë të projektuara nga instanca shtetërore në Serbi dhe se ishin vazhdimësi e planeve të mëhershme antishqiptare. Andaj, në vazhden e kësaj u projektua organizimi i kësaj konference shkencore, qëllimi i së cilës është të grumbullojë të dhëna, materiale, dëshmi, por edhe qasje të ndryshme shkencore si hap i parë drejt

vendosjes së kornizave studimore, për të kaluar në fazën tjetër, atë të analizimit të thellë ndërdisiplinar në të cilin do të përfshiheshin studiues të fushave të ndryshme, përfshirë juristë, ekonomistë, sociologë, psikologë, urbanistë etj., në mënyrë që të realizohet projekti final studimor, i gjenocidit shtetëror serb kundër shqiptarëve.

Objekti kryesor i këtij projekti do të jetë që të dhënat dokumentare dhe konkluzionet shkencore që dalin nga studimi, analizimi dhe interpretimi i të gjeturave t'i vihen në dispozicion organeve kompetente të Republikës së Kosovës, kuptohet në bashkëpunim të ndërsjellë, për të dëshmuar dhe paditur para Gjykatës Ndërkombëtare të Hagës shtetin serb për gjenocidin e ushtruar kundër shqiptarëve. Duke i marr në konsideratë ato që u theksuan më sipër, qëllimi i Konferencës shkencore: "*Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shek. XIX-XX*" është që të shqyrtojë në aspekt shkencor një varg problematikash për të ofruar një pasqyrë shumëdimensionale, respektivisht në studimin, analizimin dhe argumentimin e origjinës, të qëllimit, të shkaqeve, formave dhe pasojave që solli gjenocidi kundër shqiptarëve përgjatë shekujve XIX-XX, me fokus të veçantë vitet 1998-1999. Në fund, duke ju dëshiruar punë të mbarë i shpall të hapura punimet e Konferencës shkencore: "*Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shek. XIX-XX*"!

Suksese!

Prishtinë, 7 prill 2020